

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

ETT EUROPA FÖR ALLA?

En intervjustudie kring rumänska studenters nationella och europeiska identitetsuppfattning

Robert Dumitrescu

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2020
Handledare:	Lisbeth Aggestam

Abstract

A common European identity has been discussed since the beginning of the European Community and the EU. Most recent members in the EU are former communist states in Eastern and Central Europe, with different cultures, standards of living and a strong identification of citizens with their national states, making it difficult to unite them under the same identity and flag. This study examines ten Romanian students' perceptions regarding their national and European identity. The study is based mainly on qualitative interviews as a method, but it uses statistical data to deepen the understanding. The interviews show that the Romanian students in many aspects still strongly identify with their national and ethnic identity but hold a strong belief that the future lies with Europe. Aspects such as religion, ethnicity, and language are highly prioritized in the national identity and the study shows that these tend to work together with the European identity rather than against it.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2020
Handledare:	Lisbeth Aggestam
Nyckelord:	nationell identitet, europeisk identitet, Europa, nationalism, språk, etnicitet, religion
Keywords:	national identity, European identity, Europe, nationalism, language, ethnicity, religion
Antal ord:	11 948

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte och frågeställningar	1
Teori och tidigare forskning	4
Begreppet identitet.....	4
Nationalism, nationell- och etnisk identitet	5
Den europeiska identiteten.....	7
Nationell och europeisk identitet i Östeuropa.....	8
Sammanfattning av teori och tidigare forskning	9
Metod och material.....	11
Intervjuer	11
Statistik	12
Urval av fall	12
Genomförande	13
Etiska ställningstaganden.....	14
Analysschema	14
Presentation av intervjupersonerna.....	15
Svårigheter i studien	16
Bakgrund	18
Nationell och etnisk identitet i Rumänien	18
En gemensam europeisk identitet?	19
Deskriptiv statistik.....	19
Resultat.....	21
Rumänien eller Europa - rumän eller europé?.....	21
Språkets, religionens och etnicitetens roll i rumänsk identitet	24
Språk	24
Religion.....	26
Etnicitet	27
Analys.....	29
Rumänien eller Europa - rumän eller europé?.....	29
Språkets, religionens och etnicitetens roll i rumänsk identitet	31
Språk	31
Religion.....	32
Etnicitet	33
Slutsatser	34
Referenslista	36
Bilaga 1 - Intervjuer	40
Bilaga 2 - Informationsbrev till intervjupersonerna	41
Bilaga 3 - Intervjuguide.....	44

Inledning

Sedan kommunismens fall i slutet av 1980-talet har EU eftersträvat en allt mer omfattande process att inkludera de nyligen demokratiserade länderna i Öst, en process som har visat sig vara både svår och komplicerad. Ett stort steg togs i samband med den fjärde och femte utvidgningen när tio nya medlemsstater blev medlemmar i EU 2004 följda av Rumänien och Bulgarien 2007 (Europeiska Unionen, 2016). Då många av de nya medlemmarna befann sig i Öst- och Centraleuropa ansågs detta vara slutet för den politiska uppdelningen mellan öst och väst och början på ett samarbete mellan Europas länder. För att samarbetet ska lyckas krävs att hänsyn tas till respektive lands situation och skillnader, då många olikheter existerar vad gäller såväl erfarenhet av demokrati, ekonomisk utveckling och uppfattning kring sin nationella identitet.

I den här uppsatsen har jag valt att fokusera på Rumänien då det är ett av de nyaste EU medlemsstaterna, som har en unik ställning i området, och som det finns relativt lite studier gällande nationell och europeisk identitetsuppfattning. Som det enda romanskspråkiga landet i Östeuropa kan landet liknas vid en romansk ö omgiven främst av slaviska länder. Den rumänska kulturen är på många sätt en sammansmältning av öst och väst samtidigt som rumäners territorium genom historien varit porten till kristendomen i Europa (Schifirneț, 2009). Dessa historiska förutsättningar påverkar och utgör i stor grad rumäners identitetsuppfattning. År 2004 beräknades att hela 11% av Rumäniens befolkning hade emigrerat ut i Europa i hopp om en bättre framtid (Bădescu, 2004), vilket skapar påfrestningar både hemma och i de andra länderna. Rumäner har mötts med fördomar och behandlats som andra hands medborgare trots att de också är europeiska medborgare (Hope, 2013, 21 februari; Popescu, 2012, 9 februari). Detta förstärker känslan av samhörighet till egna nationen samtidigt som kopplingen till övriga Europa minskar, vilket kan ha en negativ påverkan på den europeiska integrationen (Dragoman, 2008).

Syfte och frågeställningar

Sedan 2004 har EU:s medlemsantal nästan fördubblats och under tiden har relationen mellan nyare och äldre medlemsstater förblivit relativt oförändrad. I strävan efter en fungerande

europaisk integration krävs att hänsyn tas till varje lands olika förutsättningar. Människors uppfattning kring sin identitet har en stor påverkan på utvecklingen inom EU. Liksom för enskilda staters uppbyggnad och framgång är det även för EU mycket viktigt med en fungerande integration. Enligt Bloom (1990:55) finns det mycket lite hopp för ett lands kontinuitet utan en fungerande integration. Nationell och europeisk identitet är viktiga att ta hänsyn till för att kunna förstå hur situationen inom EU ser ut idag.

Efter tretton år av rumänskt medlemskap har fortfarande lite forskning gjorts kring den rådande utvecklingen i landet och kring vilken påverkan rumäners identitetsuppfattning har på den europeiska gemenskapen. Syftet med följande studie är att försöka få en utökad förståelse kring fenomenet om nationell och europeisk identitet i fallet Rumänien och studera spänningen mellan dessa bland ett antal rumänska studenter. Aspekter som exempelvis språk, religion och etnicitet har båda en betydelse för den nationella identiteten, då dessa bidrar till att skapa och förstärka känslan av samhörighet, och är något som studien kommer att ta hänsyn till.

För att förstå fenomenet på en djupare nivå krävs ett kvalitativt tillvägagångssätt, vilket är anledningen till att jag valde att utgå ifrån intervjumetod och fråga ut ett antal stycken rumänska studenter om deras uppfattning om nationell och europeisk identitet. Studenter har valts med hänsyn till att de är en grupp som många gånger ger sig av för att studera eller arbeta utomlands i Europa. Dessa anses därför vara en grupp som lämpar sig kunna besvara uppsatsens frågeställningar.

Frågeställningar:

- Vilka uppfattningar har rumänska studenter kring sin nationella och europeiska identitet, och vilken roll spelar aspekter som språk, religion och etnicitet för deras nationella identitet?
- Hur förhåller sig rumänska studenters uppfattningar till rumäners generella uppfattningar kring nationell och europeisk identitet?

Avgränsning

Rumänien har valts ut som utgångspunkt i denna studie, och exempelvis inte Bulgarien som fick sitt EU-medlemskap samtidigt, delvis på grund av skillnaden i befolkningens mängd och andel

av befolkning som emigrerat ut i Europa. År 2019 hade Rumänien en befolkningsmängd på ca 19,4 miljoner invånare (Worldometer, 2020a) medan Bulgarien under samma år hade ca 7 miljoner invånare (Worldometer, 2020b). Samtidigt visar statistik från Eurostat att 19,4 % av den rumänska befolkningen levde i ett annat EU-land i jämförelse med 11,4 % av den bulgariska befolkningen år 2019 (Eurostat, 2020). Det har även varit enklare att hitta intervjupersoner villiga att ställa upp på intervju angående sin identitetsuppfattning.

Arbetet kommer att utgå från ett antal rumänska studenters uppfattning gällande sin nationella och europeiska identitet och kommer därför inte kunna belysa hur situationen uppfattas av alla. Fokus kommer att läggas på vilken påverkan studenternas nationella identitet har på den europeiska identiteten. Av de kulturella aspekterna som påverkar den nationella identiteten kommer fokus att läggas på språk, etnicitet och religion, då dessa anses vara lämpligast att kunna förstå och besvara uppsatsens frågeställningar och bidra till ökad förståelse kring spänningen mellan nationell och europeisk identitet.

Statistiken som diskuteras under bakgrundskapitlet har valts med hänsyn till studiens fokus. Statistiken gällande Rumänien syftar till att belysa hur generella trender gällande nationell och europeisk identitet ser ut i landet och bidrar till att sätta studenternas individuella uppfattningar i en bredare kontext.

Teori och tidigare forskning

Begreppet identitet

Identitet som begrepp handlar om vår egen självbild, dvs hur vi själva definierar oss, men det kan också vara någonting vi tilldelas av andra. Greenfeld & Eastwood (2009) menar att, i grunden, människors individuella identitet kan ses som en förståelse av sig själv i förhållande till den sociala världen (Greenfeld & Eastwood, 2009:1). Denna förståelse av sin identitet finns inom varje individs kognitiva karta, dvs den inre bild av omgivningen som skapas inom varje individ. Identiteten är en aspekt av den snarare än en beståndsdel under denna (Ibidem). Identitet är ett komplext begrepp och det har varit svårt att enas om en gemensam definition. Olika forskare har genom historien försökt att hitta en definition som kan användas i olika disciplin och sammanhang. Detta har resulterat i ett antal olika definitioner kring termen identitet då det finns många olika identitetsuppfattningar. Petersson & Robertson (2003) menar att identitet konkret utformas genom att besvara frågan: "vem/vilka är jag/vi?" vilket måste göras utifrån frågan: "vem/vilka är jag/vi inte" (Petersson & Robertson, 2003:35). Vår självuppfattning och identitet skapas inte bara utifrån vad vi är, utan också utifrån vad vi inte är.

Inom sociologin diskuteras identitet och förhållandet mellan självet och samhället utifrån den symboliska interaktionismen på en mikronivå. Den symboliska interaktionismen menar att samhället och samhällsliga strukturer ständigt är i förändring och är alltså ingen statisk struktur. Samhället ses därför som resultatet av alla samlade interaktioner som sker mellan individer och förändras också i samspel med dessa (Kinnvall, 2004:749). Grupper som lyckas skapa en känsla av gemenskap bland individer gör att medlemmarna i gruppen också i högre grad identifierar sig med gruppen och är mer benägna att beskydda den mot yttre hot (Ibidem). Identiteten kan således ses som en form av uppfattning om sig själv fast som, till skillnad från självet, påverkas mycket av sociala omständigheter.

I huvudsak finns det två stora aspekter av identitet: individuell och kollektiv. Individuell identitet handlar om hur individer själva väljer att identifiera sig. Den formas främst av individens särskilda egenskaper och dennes medvetenhet kring dessa men också i förhållande till hur utomstående definierar den. Individuell identitet är det som gör varje individ unik i en

grupp. I motsats till den individuella identiteten handlar den kollektiva identiteten om vilka gemensamma nämnare som finns mellan individen och gruppen. Fligstein (2008) menar att kollektiv identitet innebär hur individer, istället för att sträva efter individuella intressen, överger dessa för att tillsammans sträva efter gruppens gemensamma värderingar och intressen. Eftersom den kollektiva identiteten skapas genom sociala interaktioner, ses denna form av identitet som en social konstruktion (Fligstein, 2008:127). Känslan av samhörighet till gruppen kan upplevas så stark att individer väljer att se den kollektiva identiteten som en del av sin individuella och därmed sträva ännu starkare efter bevarandet av denna. Det kan handla om antingen ett specifikt geografiskt område eller kultur och traditioner som upplevs mycket närgångna berörda individer (Hadler, Tsutsui & Chin, 2012:394). I likhet till detta lyfter Wodak & Boukala (2015) fram att denna känsla av samhörighet och gemenskap skapas genom dels "likhet" och dels "differentiering". Det hela blir en kamp mellan "vi" (likhet) som måste försvara vårt kollektiv gentemot "de andra" (differentiering) som befinner sig utanför detta kollektiv (Wodak & Boukala, 2015:89).

Begreppets innebörd förändras även över tid. Under början på 1900-talet baserades den nationella identitet främst på individers etnisk-biologiska härkomst medan det idag snarare betonas betydelsen av den historisk-kulturella aspekten när det kommer till identitet.

Nationalism, nationell- och etnisk identitet

Anthony Smith definierar i sin bok "Nationalism" (2010:5f), begreppet "nationalism" som:

- en process för bildning eller tillväxt av nationer.
- en känsla eller medvetenhet om att tillhöra nationen.
- nationens språk och symbolism.
- en social och politisk rörelse på nationens vägnar.
- nationens doktrin och/eller ideologi, både allmän och speciell.

Nationalismen kan alltså både vara en ideologi, och då ett verktyg för staten att förena sina medborgare eller sitt folk, men även ett redskap för individer att forma sin egen identitetsuppfattning. Gemensamma ritualer och symboler, som till exempel nationens flagga eller nationalsång, är därför samtliga relevanta för att förstå fenomenet nationell identitet.

Nationalismen som ideologi använder sig av nationell identitet för att förena och mobilisera politiska väljare.

Vidare diskuterar Smith den amerikanske filosofen och historikern Hans Kohns skildring av nationalism, som menar att man kan skilja mellan en "västerländsk" medborgerlig och en "österländsk" etnisk nationalism (Smith, 2010:42ff). Dessa är endast idealtyper som inte är representativa för Väst- och Östeuropa. Den medborgerliga nationalismen grundar sig på idén om att individer genom gemensamma lagar och territorium tillhör samma nation, så kallat medborgarskap. Den etniska handlar det om en större tro på kultur och etnisk tillhörighet vilket innebär en mer primordialistisk syn på individen som bunden tills sitt folk och sin nation redan från födelsen. Detta innebär att vart individen än migrerar tillhör denna fortfarande den nation som den föddes i (Smith, 2010:43). Då den etniska nationalismen tenderar att vara mer uteslutande än den medborgerliga så skapas en starkare gemenskap bland individer tillhörande samma nation eftersom endast infödda har en plats.

Nationell identitet kan ses som ett fenomen där individer dels förlikar sig med övriga medlemmar dels distanserar sig från de som inte tillhör den egna nationen. Det handlar om en känsla av samhörighet kring nationell, etnisk, språklig och religiös gemenskap. Den exakta definitionen för nationell identitet varierar mellan olika forskare främst på grund av att varje forskare anser att ett perspektiv väger tyngre än den andra. En del forskare som exempelvis Benedict Anderson hävdar att nationell identitet i själva verket är en föreställd uppfattning eftersom medlemmar i ett land kan känna samhörighet och ett starkt band till varandra trots att de aldrig träffat varandra (Anderson, 1991:6). Man skulle alltså kunna ha en bättre relation till en person med annan nationell eller etnisk tillhörighet men ändå identifiera sig starkare med en okänd person från det egna landet eller folkgruppen.

Den nationella identiteten baseras mycket starkt på gemensamma symboler och erfarenheter som ges mening genom hänvisning till nationens historia och berättelser rörande denna. Genom dessa gemensamma berättelser, symboler och ritualer appellerar nationalismen till människors primitiva känslor, känslor som alltid existerat hos människan (Kohn, 2005:4ff). Emotionerna i sig utgör inte nationalismen utan berör istället aspekter som språk, geografiskt område, religion och en gemensam härkomst, vilka är grundpelare inom nationalismen (Kohn, 2005:6). Aspekter som språk och religion spelar en mycket betydande roll inom etnonationalismen. Språket kan

ses som ett redskap för att utesluta “de andra” ifrån sin gemenskap, medan religionen kan ses som ett sätt att legitimera myter och relationer som förstärker den etniska identiteten. När dessa kombineras stärks känslan av samhörighet inom gruppen ytterligare, särskilt när språket används för att framhäva religiösa budskap (Dingley & Catterall, 2020:410).

Den europeiska identiteten

Strävan efter att samla samtliga EU-medborgare under en gemensam europeisk identitet har varit en av EU:s ambitioner redan från början av samarbetet. För att denna ska kunna bli verklighet bör den europeiska integrationen ta hänsyn till den mångfald som finns i EU. I samband med EU:s utvidgningar finns det idag många fler kulturer som alla bör representeras likställt med varandra. Andrén (2011) lyfter fram att Europa idag har fler språkliga och religiösa identiteter än någonsin vilket är resultatet av allt fler länder som inkluderats i EU.

När man talar om en europeisk identitet är det viktigt att i första hand definiera vad detta innebär. En konkret definition av europeisk identitet finns inte i nuläget men olika forskare lyfter fram olika aspekter som bidrar med sin egen prägel.

En simplistisk syn på europeisk identitet är den geografiska. Att enbart utgå från detta förutsätter att européer har ett gemensamt sätt att handla, tänka och vara på. Vilket innebär att exempelvis även afrikaner och amerikaner har särskilda gemensamma förhållningssätt (Andrén, 2011). Den typen av generalisering är problematisk eftersom det finns stora variationer inom varje kontinent.

Kaelble (2009) identifierar fem stycken historiska former av identifikation med Europa, sedan slutet på 1800-talet. Den första är en identifikation med ett överlägset Europa, i formen av ett mer utvecklat samhälle i jämförelse med de enskilda länderna vad gäller sådant som politik, ekonomi, teknologi, krigföring, utbildning och vetenskap. Den andra formen handlar om en identifikation med europeisk underlägsenhet, vad gäller kulturella, moraliska eller politiska värderingar, gentemot omvärldens yttre hot; med andra ord genom en rädsla för att bli koloniserade av andra. Den tredje formen fokuserar på Europa som en aktör i den moderna världen, med syftet att främja global modernisering. Den fjärde formen ser Europa som en civilisation bland flera andra, med både fördelar och nackdelar, engagerat i vänskaplig konkurrens och i utbyte av kunskap och värderingar med resten av världen. Den femte är en

inåtvänd form som utgår ifrån Europas mångfald, eller “European unity in diversity”, något som kan tyckas paradoxalt då identiteten oftast formas kring likheter och gemensamheter (Kaelble, 2009:198f). Utöver dessa liberala och demokratiska sätt att identifiera sig med Europa, finns det även anti-demokratiska former som förespråkas idag av högerextrema grupper (Ibidem:201).

Nationell och europeisk identitet i Östeuropa

Efter Sovjetunionens fall har en omfattande identitetskris skapats i många post-socialistiska stater då övergången från en planekonomi till marknadsekonomi tillsammans med den utökade demokratiseringen skett i en mycket rask takt. Länder som tidigare haft en stark socialistisk identitet har på en mycket kort tid behövt hitta nya identiteter som passar in på både det nya statskicket och det nya idealet (Young & Light, 2001:947).

De socialistiska regimerna har på olika sätt och i olika utsträckning försökt skapa en ny form av identitet som kunde passa in det nya samhället, en socialistisk identitet. Denna nya form av identitetsuppfattning strävade efter att omdefiniera “vi” och “de andra” på ett sätt som kunde försäkra regimens fortsatta position vid makten (Ibidem:943). I en strävan efter att ena folket, framställdes västvärldens och kapitalismen som “de andra” och fienden medan “vi” refererade till socialismen, Sovjetunionen och öststaterna. Genom att ersätta de tidigare värderingarna kring identitetsuppfattning som byggde på folkets relation till familjen, kyrkan och staten, och istället försöka homogenisera samhället genom en ökad jämlikhet mellan samhällets sociala grupper, kunde kommunistpartiet framstå som det “hela” folkets representant (Ibidem:944). Synen på nationalism varierade mycket beroende på det politiska ledarskapet men generellt sågs den som ett hot mot det kommunistiska styret. I detta avseende är Rumänien ett intressant exempel. Under Nicolae Ceaușescus styre uppmuntrades och antogs en stark nationalistisk ställning i syfte att legitimera regimen och samtidigt uppvisa landets självständighet från sovjetiskt inflytande (Ibidem:945).

Efter 1989 ändrades den politiska riktningen helt om. Den tidigare fienden i väst ses numera som den allierade, medan Ryssland är det nya hotet. Denna nya form av nationell identitetsskapande är något samtliga post-socialistiska stater har gemensamt då alla strävar efter att distansera sig från denna period. Idag försöker man förtränga det gamla socialistiska arvet och ge plats för väst och Europa. Light (2000:147f) framhäver exempelvis att under de guidade

turer genom parlamentsbyggnaden som byggdes under Ceaușescus tid ("Folkets hus"), berättas mycket lite om byggnadens koppling till den tidigare diktaturen. Istället betonas mycket kring hur arbetet kring demokrati och mänskliga rättigheter främjas här, ideal och värderingar som oftast återfinns i väst (Light, 2000:1067).

Det som går att utläsa här är att postkommunistiska länder i stort tenderar att ta avstånd från de tidigare socialistiska värderingarna och idealen i en strävan att närma sig EU och väst och de nya och demokratiska värderingarna. I sin forskning om europeisering diskuterar Harmsen & Wilson dess påverkan på identiteten och menar att det handlar om att vara eller sträva efter att bli mer europeisk, oavsett politisk, ekonomisk eller kulturell bakgrund (Harmsen & Wilson, 2000:24). Denna strävan kan i likhet med Light (2000) och Young & Light (2001) tydligt identifieras bland östeuropeiska länder som i allt större takt strävat efter att inkludera EU, Europa och väst i sina nyskapade postkommunistiska identiteter.

Sammanfattning av teori och tidigare forskning

Fenomenet identitet är ett mycket komplext begrepp som tilldelats olika innebörd av olika forskare. Identitet kan vara något vi antingen tilldelas av andra eller tilldelar oss själva (Greenfeld & Eastwood, 2009). Genom att veta vem/vilka vi är kan vi få reda på genom att veta vem/vilka vi inte är (Petersson & Robertson, 2003). Gemensamt är att identiteten är något som till största del sker i sociala sammanhang (Greenfeld & Eastwood, 2009; Petersson & Robertson, 2003; Kinnvall, 2004). Det finns dessutom också både en individuell och kollektiv identitet som formar oss som individer. Den individuella handlar om hur individer identifierar sig själva utifrån medvetenheten kring sina egenskaper och utomståendes definition av denna vilket gör individen unik i en grupp. Den kollektiva handlar istället om att skapa och upprätthålla en identitet som en grupp vilket också förutsätter att individerna mer överger sina individuella identiteter så att den kollektiva kan ses som en del av den individuella identiteten vilket skapar starka känslor av samhörighet (Fligstein, 2008). Detta kan göras utifrån gemensamma aspekter som ett geografiskt område, språk, kulturell eller etnisk tillhörighet och möjliggör en likhet med "vi" och differentiering från "de andra" (Hadler, Tsutsui & Chin, 2012; Wodak & Boukala, 2015).

Den nationella och europeiska identiteten ses som den kollektiva formen av identitet där identifikationen sker genom att förlika sig med den egna nationen samtidigt som den distansera sig från andra. Kulturella aspekter som språk, religion och gemensamma symboler fungerar som bindemedel för nationen och skapar dess identitet (Dingley & Catterall 2020). Synen på nationell identitet beskrivs av Kohn (2005) utifrån två idealtyper, medborgerlig och etnisk nationalism, där en persons medborgarskap, respektive etniskt ursprung, värderas högst (Smith, 2010; Anderson, 1991).

Då *identitet* ensamt är ett svårdefinierat begrepp påverkas även definitionen av *nationell* och *europeisk identitet*, som innefattar fler aspekter att ta hänsyn till. Kulturella aspekter som språk, etnicitet och religion kan med fördel undersökas vid studier kring nationell identitet. Forskning kring den europeiska identiteten blir ännu mer komplex då Europa har få av dessa aspekter gemensamt och det blir svårt att enas om en gemensam definition (Andrén, 2011; Kaelble, 2009). Den tidigare forskningen som presenterats visar att man har berört områden kring EU:s utvidgning österut, och påverkan som de tidigare socialistiska ländernas övergång till demokrati har haft på befolkningens identitet. Däremot har mindre forskning gjorts kring nyare medlemsländers identifikation med Europa och specifikt studenternas uppfattning gällande detta. Forskningen har också visat sig vara av något äldre natur vilket betonar vikten av nyare studier kring de nya EU-medlemsstaternas uppfattning kring europeisk identitet.

Eftersom en väl fungerande europeisk integration inte fullständigt kan göras utan att först förstå europeiska medborgares uppfattningar strävar den här uppsatsen efter att tillföra en utökad förståelse kring studenternas uppfattningar kring sin nationella och europeiska identitet och fokuserar på rumänska studenter som både är kvar i Rumänien och studerar utomlands. Studiens fokus på just rumänska studenter är centralt då dessa hittills inte studerats angående deras identitetsuppfattning.

Metod och material

För att relatera till studiens syfte och kunna besvara dess frågeställningar om nationell och europeisk identitet, kommer ett antal intervjuer med rumänska studenter att genomföras, som kompletteras med kort deskriptiv statistik. Intervjuerna bidrar med djup, medan statistiken sätter resultaten i ett bredare sammanhang. Studien strävar inte efter någon representativitet, på grund av det låga antalet intervjupersoner.

Intervjuer

Fenomen som är svåra att mäta och som inte är väl utforskade angrips bäst med kvalitativ metod, som intervjuer. Samtalsintervjuer lämpar sig även vid studier av individers uppfattning kring diverse fenomen och genom att kunna ställa följdfrågor möjliggörs ytterligare förståelse kring enskilda individers uppfattningar (Esaiasson et al. 2017).

I följande studie har jag valt att använda en semistrukturerad intervjuguide som utgår ifrån ett antal förutbestämda frågor, medan den ger utrymme att omformulera och att ställa följdfrågor baserat på svaren, och därmed öppnar för en bredare förståelsehorisont. Samtidigt, ges möjligheten till de intervjuade att komma fram till sina egna uppfattningar om verkligheten (Justesen & Mik-Meyer, 2011:47). Studien utgår inte från en förutbestämd hypotes med ett förväntat resultat, utan utforskar individernas egna uppfattningar om sin verklighet (Ibidem:54).

Inför intervjuerna skapades en intervjuguide innehållandes tre teman: rumänsk identitet, europeisk identitet, samt språkets, religionens och etnicitetens roll inom den rumänska identiteten. Varje tema har ett antal frågor som formades så öppet som möjligt för att ge intervjupersonerna utrymme att fritt diskutera sina svar. Frågorna valdes utifrån det teoretiska ramverket, med utgångspunkt i studiens centrala teman.

En aspekt att ta hänsyn till är det faktum att intervjuerna kommer att hållas på rumänska. Detta innebär att det har gjorts två stycken intervjuguides, en på svenska och en på rumänska. Vid översättningar finns alltid en risk för misstolkningar och felaktigheter, och för att minska den har flera rumänstalande personer korrekturläst frågorna. Ett mycket omfattande arbete lades

även på att transkribera och översätta intervjuerna för att försäkra att inga miss- eller feltolkningar skett.

En annan aspekt att ta hänsyn till är min egen roll i studien. Mina rumänska rötter, att jag behärskar det rumänska språket eller att jag har ett rumänskt efternamn är alla faktorer som kan påverka intervjusituationen (Justesen & Mik-Meyer, 2011:48). Jag kommer dessutom från ett annat land och ska ställa frågor om identitet som kan uppfattas som personliga.

Då förståelse och reflektion kring sin tolkning är väsentligt vid intervjustudier är även hermeneutiken relevant att ta hänsyn till. Hermeneutiken, som handlar om tolkning och förståelse av fenomen i samhället, menar att alla studier av samhällsliga fenomen innebär en tolkning av sådant som redan tolkats av andra (Gilje & Grimen, 2007). Vår förförståelse av händelser och upplevelser, som finns både hos intervjuaren och intervjupersonen, påverkas av tidigare personliga erfarenheter, trosuppfattningar osv och påverkar tolkningen av ny information. Det blir därför viktigt att rikta uppmärksamhet och medvetenhet kring min egen förförståelse och vilken påverkan den kan ha vid analysen av den insamlade informationen.

Statistik

Som ett komplement till intervjuerna kommer även deskriptiv statistik, främst från Eurobarometer, att övergripande presenteras i bakgrundsavsnittet. Denna statistik kan inte räknas som material i studien, men den kommer fortfarande diskuteras då den utgör ett väsentligt komplement till intervjuerna i analysarbetet. Syftet med den statistiska datan är att försöka se hur den generella uppfattningen kring dessa fenomen har sett ut över tid i Rumänien.

Urval av fall

Intervjuer

Studien utgår ifrån två grupper rumänska studenter som studerar i Rumänien och respektive utomlands, då detta bidrar till större bredd. Genom att undersöka och jämföra dessa två grupper synliggörs likheter och skillnader mellan dem. Påverkar exempelvis ökad kontakt med Europa studenternas identitetsuppfattning?

För att få ytterligare bredd på arbetet har jag strävat efter att ha ett så varierat urval som möjligt. På grund av tidsbrist och en del bortfall har urvalet inte kunnat genomföras helt som planerat. Istället för ett lämplighetsurval, dvs att man utgår ifrån personer som bäst lämpar sig för studien, antogs snöbollsurval som metod, dvs att man utgår ifrån personer som man fått rekommenderade av övriga intervjupersoner (Esaiasson et al., 2017:267ff). Antalet intervjupersoner blev tio stycken, varav sex stycken studerar i Rumänien och fyra stycken studerar någon annanstans i Europa. Jag fick samtliga personer rekommenderade av antingen personer som själva velat men inte kunnat delta, eller av någon som visat intresse för min studie. Det är också viktigt att påpeka att könsfördelningen blev ojämn, sju kvinnor och tre män. Allt detta påverkar representativiteten och studien kommer att ta hänsyn till det.

Statistik

Statistiken har valts utifrån dess relevans till studien och frågeställningarna. Vad gäller reliabilitet och validitet är det också väsentligt att frågorna ställts på samma sätt och utan utrymme för tolkning så att det inte missuppfattas eller tolkas olika (de Vaus, 2002:48ff). Liknande gäller för svarsalternativen, då utrymme för tolkning av dessa kan påverka resultaten (Esaiasson et al., 2017:58f).

Genomförande

Av de totalt tio intervjuerna genomfördes sju av dessa via Skype, två per telefon då personerna föredrog detta, och en genom personligt möte då möjlighet till detta fanns. Redan innan intervjun var jag tydlig att jag skulle formulera om frågan ifall en fråga eller begrepp inte förstods av intervjupersonerna. För att minska risken för misstolkning försökte jag även att återupprepa intervjupersonernas svar vid flera tillfällen så att dessa skulle kunna ha möjlighet att omformulera sig ifall jag uppfattat någonting fel. Jag försökte även skapa en stämning som mer liknade en konversation mellan vänner än en allt för seriös intervju för att på detta sätt nå information som kanske annars inte skulle ha kommit fram.

Efter att intervjuerna med samtliga respondenter genomförts påbörjades det långa arbetet med transkriberingen och översättningen. Detta påbörjades genom att först transkribera samtliga intervjuer på rumänska, för att sedan översätta dem till svenska. Därefter noterades nyckelord

och generella teman vid sidan av anteckningarna för att underlätta vid jämförelsen och analysen av det insamlade materialet (Justesen & Mik-Meyer, 2011:51).

Etiska ställningstaganden

När jag tog kontakt med studenterna bifogades ett informationsbrev med information om studien samt vilka etiska aspekter som tagits hänsyn till. Jag bad personerna att höra av sig om detta godkänns och ringde sedan upp de intresserade för att ge mer information och svara på eventuella frågor personligen.

Samtliga deltagare informerades om Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska aspekter som ligger till grund för arbetet: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Innan intervjun påbörjades gavs information kring deltagarnas uppgift och villkor som gäller för studien. Intervjun kunde avbrytas när som helst och ifall en fråga skulle uppfattas som känslig eller jobbig, behövde denna inte besvaras. Jag försäkrade mig också om att ha fått informerat samtycke från samtliga deltagare, efter att ha meddelat dem om att deras personuppgifter endast kommer att vara tillgängliga för mig och även att fullständig anonymitet också garanteras. Svaren kommer även enbart att användas i forskningssyfte strikt och inspelningarna och transkriberingarna kommer att förstöras efter att arbetet godkänts. Inspelningarna har även anonymiserats utan inbördes ordning för att ingenting ska kunna spåras tillbaka till de individuella personerna.

Analysschema

Studiens syfte är att undersöka vilka uppfattningar rumänska studenter har kring sin nationella och europeiska identitet och vilken påverkan aspekter som språk och etnicitet har på detta. Studenternas uppfattningar kommer att sättas upp i ett bredare sammanhang med hjälp av statistik som synliggör generella trender.

Studiens frågeställningar kommer att belysas utifrån två huvudperspektiv: *nationell identitet* och *europeisk identitet*. Dessa kommer i sin tur att analyseras utifrån tre generella teman: ”*Rumänien eller Europa - rumän eller europé?*”, ”*Externa förutsättningar*” och ”*Kulturella aspekter av identiteten*”. I tabellen nedan presenteras analyschemat som ligger till grund för arbetets analys.

<i>Teman/kategorier</i>	<i>Nationell identitet</i>	<i>Europeisk identitet</i>
Rumänien eller Europa - rumän eller europé?	Kultur, tradition, värderingar	Gemensamma europeiska värderingar
Externa förutsättningar	Rådande politiska situationen och historiska bakgrund	Fördomar och globalism
Kulturella aspekter av identiteten	Språk, religion och etnicitet	-

De aspekter som tydligast framgår under perspektiven (nationell och europeisk identitet), har illustrerats i tabellen ovan. Aspekterna inom de två första teman överlappar mellan perspektiven och kommer således att användas som infallsvinklar. Samtidigt kommer "språk, religion och etnicitet" endast att appliceras på nationell identitet, då dessa saknas på en gemensam europeisk nivå.

Presentation av intervjupersonerna

Nedan följer en kort presentation av intervjupersonerna. För att bevara anonymiteten kommer personerna att delas in i två grupper: studenter utomlands och studenter i Rumänien, där varje person tilldelas en siffra istället för sitt namn. De fyra studenterna som studerar utomlands kommer därför att betecknas med U-1 till U-4, medan de sex studenterna som studerar i Rumänien betecknas med R-5 till R-10.

Studenter utanför Rumänien

U-1 är en kvinna på 23 år från Bukarest, Rumänien som för närvarande studerar ekonomi i Haag, Nederländerna. Hon har studerat och bott i Nederländerna i totalt 6 år.

U-2 är en kvinna på 23 år från Bukarest, Rumänien som studerar interaktionsdesign i Tallinn, Estland. Hon har bott utomlands i totalt 6 år.

U-3 är en kvinna på 31 år från Cluj-Napoca, Rumänien som doktorerar inom marknadsföring på Handelshögskolan i Göteborg. Hon kom till Sverige som 2-åring.

U-4 är en kvinna på 29 år från Orșova, Rumänien som studerar marknadsföring vid Handelshögskolan i Göteborg. Hon har bott i Sverige i 10 år.

Studenter i Rumänien

R-5 är en man på 23 år från Baia Mare, som studerar statsvetenskap parallellt med internationella relationer vid universitetet i Bukarest.

R-6 är en kvinna på 25 år från Vălenii de Munte, som studerar konst med inriktning fotografi vid Universitetet i Bukarest.

R-7 är en kvinna på 21 år från Vălenii de Munte, som studerar tyska och portugisiska vid Universitetet i Bukarest.

R-8 är en man på 38 år från Bukarest, som studerar till läkare vid Universitetet i Bukarest.

R-9 är en man på 22 år från Bukarest, som studerar statsvetenskap och filosofi vid Universitetet i Bukarest.

R-10 är en kvinna på 24 år från Bukarest, som studerar offentlig förvaltning vid Universitetet i Bukarest.

Se bilagor för mer information kring intervjuerna.

Svårigheter i studien

En svårighet med studien ligger i möjligheten att replikera resultaten vid ett annat tillfälle. Fastän intervjuerna utgår ifrån en semistrukturerad intervjuguide med en utgångspunkt i centrala teman, så kan svaren fortfarande vara annorlunda vid olika tillfällen, då aspekter som miljön, intervjupersonernas humör, tonfallet och stämningen under intervjun har samtliga sin påverkan på hur intervjupersonerna svarar.

Vidare bör även bristen på en jämn könsfördelning bland intervjupersonerna diskuteras då även detta kan påverka svaren från intervjuerna och därmed även resultatet. Av studiens totalt tio stycken intervjuade studenter är endast tre stycken män och dessa tillhör alla gruppen studenter som studerar i Rumänien. Dessutom är det återigen viktigt att påpeka att resultatet från en studie

med endast tio intervjuer inte kan ses som generaliserbart för den övriga populationen. Detta är någonting som studien haft i åtanke och den syftar inte till att vara representativ för hur hela gruppen rumänska studenter ser på sin nationella och europeiska identitet, utan strävar endast till att lyfta upp hur ett antal rumänska studenter, i och utanför hemlandet, ser på detta.

Bakgrund

I följande kapitel kommer en bakgrund gällande de väsentliga teman som studien utgår ifrån som ska behandlas i analysen. Hur ser den rumänska identitetsuppfattningen ut egentligen och kommer denna i konflikt med den europeiska identiteten?

Nationell och etnisk identitet i Rumänien

Under stora delar av historien har det rumänska folket levt åtskilda i tre olika områden: Valakiet, Moldavien och Transsylvanien. Dessa fungerade på olika sätt som en buffertzonen mellan tre stora imperier det osmanska, ryska och österrikisk-ungerska riket. Det är först 1918 som dessa tre stater kunde komma ihop och bilda Rumänien. Sedan dess har landet fortsatt stå mellan Sovjetunionen och resten av Europa, för att 1944 hamna under det sovjetiskt inflytande. Hotet från de omkringliggande imperiernas kom att ha en stor betydelse på rumänska identiteten. Behovet av ett tydligt "vi-och-de" framgår i alla aspekter av identiteten då rumäner genom historien haft ett behov av att kämpa för att behålla sina värderingar, språk och religion kring sin nation. Den historiska bakgrunden har haft en stor påverkan på den rumänska identiteten.

Det rumänska språket är ett viktigt bindemedel för den etniska identiteten, med bevarade romanska rötter. Ett tydligt exempel på detta är motståndet som finns mot att kunna använda ungerska språket i offentliga dokument i områden där en stor del av den ungerska minoriteten finns. Hela 71% av den lokala rumänska befolkningen att etniska ungrare i Rumänien endast bör tala rumänska när det gäller offentlig administration (Dragoman, 2006:70).

I en studie från 2008, då Rumänien nyligen blivit medlem i EU, undersöker Dragoman (2008) hur rumänerna ställer sig i förhållande till en europeisk integration. Han skriver att så länge rumäner strävar efter en full suveränitet för sin nation och fortsätter att leva i en etniskt definierad stat kommer det vara svårt för dem att anta en starkare känsla av europeisk samhörighet, men detta är viktigt att göra det för att landet ska kunna ta del av samarbetet och att ge upp en del av suveräniteten krävs för att samarbetet ska fungera (Dragoman, 2008: 74). Nyare statistiska data som presenteras nedan visar att rumänernas inställning har ändrats sedan dess vilket kommer analyseras vidare senare i denna studie.

En gemensam europeisk identitet?

Vad är en gemensam europeisk identitet? Vad innebär det att vara "europé"? Kommer vi någonsin att nå detta? Bör vi sträva efter det eller snarare undvika eller akta oss för det? Dessa är frågor som oftast dyker upp i diskussioner kring ämnet. För att kunna besvara dessa frågor bör vi först bilda oss en förståelse kring vad som kännetecknar en gemensam europeisk identitet. Idén om en europeisk gemenskap har aldrig varit en främmande tanke. Redan på medeltiden fanns tankar kring en kristen gemenskap i Europa och även Hitler hade en tanke kring en överstatlighet för det nya Europa (Martin, 2006:122). Trots att kritiken och skepticismen gentemot EU under den senaste tiden både ökat och spridits så visar statistik att känslan av europeisk identitet ökat (Ciaglia et al., 2018). I länder som Storbritannien och Ungern har allt fler individer börjat identifiera sig som "europé". Varken Brexit eller Viktor Orbans nationalistiska politik verkar ha påverkat enskilda individers europeiska identitetsuppfattning. Detta visar att identifikationen med Europa inte har att göra med staternas ställning gentemot EU och specifika EU-frågor, utan snarare att detta väckt funderingar och tankar som bidragit till att individer själva reflekterar över sin roll som "europé" (Ibidem). Den generella uppfattningen brukar många gånger vara att ett starkare EU och europeisk identitet sker på bekostnad av den nationella staten och identiteten. Detta behöver inte alls vara fallet då det ena inte alltid behöver utesluta det andra.

Det är också viktigt att särskilja på "europeisk" och "EU-identitet" då den ena anses mest innefatta kulturella aspekter (som exempelvis språk och religion) medan den andra relateras till sådant som politik eller transnationell handel.

Deskriptiv statistik

I följande avsnitt kommer statistik att kort sammanfattas och presenteras. Viktigt att påpeka är att huvudfokus för studien ligger i intervjuerna som metod, vilket är anledningen till att statistiken endast tilldelas en underordnad plats och inga utförliga tabeller kommer att utföras. Statistiken presenteras endast för att kunna visa generella trender och bidra med bredd till studien. Statistiken kommer diskuteras vidare i kombination med intervjuerna i analysen.

Redan vid Rumäniens inträde i den Europeiska unionen kan man tydligt se medborgarnas medvetenhet och förhoppningar vad gäller EU. På frågan kring vilken kännedom som existerar kring termen "EU-medborgare": "*Are you familiar with the term 'citizen of the European Union'?*", som ställdes 2007 svarade endast 41% av alla tillfrågade EU-medborgare att de både hade hört talas om begreppet men också visste vad den innebar (Eurobarometer, 2008). I Rumäniens fall låg värdet på 94% vilket är långt över EU-genomsnittet.

Fortsätter vi tre år fram i tiden till 2010, ställdes det en fråga om kring EU-medborgarnas identifikation med sin nation och EU: Identifierar de sig mest med sin nation, med EU, eller med båda? 50% av den rumänska befolkningen svarade att de inom en snar framtid tror de kommer identifiera sig enbart med sin nation, medan 37% identifierade sig på något sätt med EU, där motsvarande siffror för hela EU var 46% och 52% (Eurobarometer, 2010). När samma fråga ställdes i juni 2019 svarade endast 30% att de identifierade sig enbart med nationen och 67% med EU på något sätt, att jämföra med EU genomsnittet på 33% och 65% (Eurobarometer, 2019a).

Statistiken visar att EU medborgare i stor grad är positiva till EU samarbetet trots att kritiska och skeptiska vindar börjat blåsa allt hårdare under de senaste åren. Samtidigt visar statistik från Eurobarometer 2019 att i 13 av medlemsstaterna hade 45 % av befolkningen svarat att man ansåg att globaliseringen var ett hot mot den egna nationen, vilket kan ses som motverkande för EU (Eurobarometer, 2019b:90). I Rumäniens fall låg värdet på 53% (Ibidem:91).

År 2011 svarade ca 81% av den rumänska befolkningen att de identifierade sig med den rumänsk-ortodoxa kyrkan (Institutul Național de Statistică, 2011). Samtidigt kan man se ett allt tydligare närmande till de mer sekulära värderingarna i väst. Bland studenter är visserligen politiska förtroendet lika lågt som för övriga befolkningen men förtroendet för kyrkan har sett en markant minskning från 62% 2012 till 29% 2017. Antalet studenter som motsatte sig HBTQ-demonstrationer i sin stad år 2012 låg på 68%, samtidigt som antalet studenter som år 2017 var emot samkönade äktenskap låg på 41% (Burean, 2019:29).

Resultat

Dispositionen följer studiens centrala teman *europaisk identitet* och *rumänsk (nationell) identitet*, det senare med extra avsnitt som fokuserar på språkets och etnicitetens roll. Som nämnt i metodavsnittet kommer studenterna som studerar utanför Rumänien benämnas med U-1 till U-4 medan studenterna i Rumänien med R-5 till R-10.

Rumänien eller Europa - rumän eller europé?

Bland studenterna utomlands framställdes en mycket tydlig och stark nationell identitetsuppfattning. Samtliga uttryckte endast positiva kommentarer kring vad som associerades med "Rumänien" och "rumän" och en sorts stolthet kring sitt ursprung framgick också. Definitionen av "hemlandet" blev även tydligare, under tiden de befann sig i andra länder. Ord som "hem" och "ursprung" användes flitigt för att beskriva vad Rumänien betyder för studenterna. Så här uttryckte sig en student utomlands:

"Det är jag. Det är en del av mig som aldrig kommer att försvinna. Jag kopplar mycket positiva känslor till detta. Hur ska jag säga det, det är mitt hjärta, mitt ursprung, det kan inte försvinna. När jag hör ordet 'Rumänien' tänker jag på mina föräldrar och på alla mina släktingar där. Jag tänker på mitt hem." – (U-4)

Det uttrycktes även en saknad av hemlandet och flera kände även att deras nationella identitet stärkts då dessa blivit mer medvetna kring sin rumänska identitet, medan de befunnit sig utomlands. Detta förklarades flera gånger vara ett resultat av en utökad kontakt med andra kulturer.

"När jag bodde i Rumänien var jag inte lika medveten om min identitet eftersom alla var rumäner. Här känner jag nästan ett behov av att identifiera mig." – (U-1)

Studenterna som fortfarande studerande i Rumänien svarade på väldigt liknande sätt, med starka positiva känslor associerade till "Rumänien". Likt föregående grupp användes även här ord som "hem" och "ursprung" flitigt. Stoltheten var genomgående kopplat till vad som ansågs vara ursprungligt "rumänskt". Så här uttryckte sig en av studenterna i Rumänien:

“Jag vill vara kvar här. Jag gillar den rumänska kulturen och traditionerna. Jag vet att det samtidigt inte är bra att tala om ‘typologi’ och sätta in grupper i fack men jag tror det finns en del element i den rumänska kulturen som kan återfinnas i människors beteende och mentalitet som jag tycker mycket om. Dessa hade jag inte kunnat hitta utanför Rumänien.” – (R-5)

Trots att gruppen studenter som studerar utomlands upplevt att sin nationella identitet stärkts under tiden utomlands så har även studenterna i Rumänien en stark känslomässig koppling till sin nationella identitet. Kulturen och traditioner beskrivs som faktorer som bidrar till definitionen av vilka “vi” är när det kommer till identiteten.

Bland studenterna utomlands sågs den europeiska identiteten som något väldigt viktigt och Europa beskrevs som ett andra "hem". Inom denna grupp ansågs EU och Europa vara något positivt och något gynnande för både rumäner och Rumänien som helhet.

“Jag tänker på idén om en gemenskap. Det är väldigt många länder som till sist kunnat ta del av detta samarbete. Jag är väldigt positivt inställd till Europa. Även om vi är olika så finns det ett ideal som enar oss alla. ” – (U-1)

Flera av studenterna utomlands berättade att deras europeiska identitet på något sätt grundar sig i den mångfald som finns på kontinenten och att det genom mångfalden skapas en slags anknytning till Europa. U-3 uttrycker exempelvis att hon vid flera tillfällen upplevt sin rumänska identitet som ett sätt att bidra till Europas mångfald.

Den nationella identiteten beskrivs också som att den har stärkts under tiden studenterna befunnit sig utomlands. Samtidigt togs det väldigt tydligt avstånd från den rådande politiska situationen i landet. Det var något som beskrevs som “skamligt för oss i Europa”. Så här svarade en av studenterna:

“Jag känner att min nationella identitet definitivt stärks när jag bott här ett tag nu. Den nationella identiteten, kulturen och traditionerna är det som identifierar mig, inte politik och andra dumheter.” – (U-2)

Förutom den politiska situationen och den utbredda korruptionen i landet uttrycktes även att landets tidigare kommunistiska historia skapar skamkänslor. U-1 menade att trots att hon inte levt under kommunisttiden så fanns en känsla av skam när hon jämför Rumänien med andra europeiska stater. I kontrast till detta svarade R-9 att detta inte bör påverka hur rumäner upplever sin situation idag. Den historiska tiden ansågs vara en sorts "förbannelse" över Rumänien och inte ett val som det rumänska folket själva gjort och därför behöver inte stå för det.

Något som lyftes fram som mycket problematiskt av samtliga av studenterna i utlandet var fördomar. Flera av studenterna tillägnade stor del av diskussionen gällande sin europeiska identitet att diskutera fördomar. Dessa beskrivs av samtliga berörda studenter att ha haft en direkt påverkan på deras nationella och europeiska identitet, där den nationella har förstärkts på bekostnad av den europeiska.

“Det finns fortfarande en del fördomar mot oss rumäner runt om i Europa. Jag tror att dessa kommer från tiden innan vi var med i EU. När jag bodde i Rumänien var jag inte lika medveten om min identitet eftersom alla var rumäner. Här känner jag nästan ett behov av att identifiera mig.” – (U-1)

Fördomar var någonting som alla intervjuade hade någon uppfattning om men bland studenterna utomlands var detta något som samtliga faktiskt personligen hade haft erfarenhet av. Trots att studenterna i Rumänien inte haft samma personliga erfarenhet som de utomlands fanns det en medvetenhet kring fördomar och det lyftes fram av en majoritet som ett stort problem för deras identifikation med Europa.

“För mig har Europa inneburit en öppning mot något nytt. Vi har nu samma rättigheter som resten av Europa och vi borde bli behandlade på samma sätt. Tyvärr är vi inte det. Jag har märkt av det själv. Vi är andrahandsmedborgare, men vi börjar närma oss bättre tider, man ser helt enkelt att vi inte är så dåliga och efter i utvecklingen som man tidigare trott. Men det finns fortfarande fördomar om oss.” – (R-8)

I samband med det utökade europeiska samarbetet har även globalismen fått en större relevans och uppmärksamhet bland enskilda individer. Studenterna i Rumänien uttryckte generellt en

positiv attityd till globalismen med betoning på att denna inte fick gå över den nationella identiteten. Så här uttrycker sig exempelvis en av studenterna:

“Den europeiska identiteten betyder för mig att ha mer än ett hem. Diversitet är ett måste för en europeisk identitet. Globalismen är också någonting oundvikligt men jag vill inte förlora vår kultur och våra traditioner.” – (R-7)

Det fanns samtidigt en oro för att ett starkare Europa skulle kunna ses som ett hot mot den nationella suveräniteten:

“Jag är optimistisk när det gäller den Europeiska unionen, men det kommer bli problematiskt att lämna för mycket makt till politiker från andra länder så att de ska bestämma vad vi ska göra här.” – (R-5)

Den europeiska identitet beskrivs generellt som en slags sekundär identitet som alltid hamnade efter den nationella. Denna uppdelning ansågs vara naturlig och flera uttryckte sig att ett rubbande av detta innebar ett hot mot deras identitet och nationella existens. Ingen av studenterna identifierade sig varken enbart med Europa eller först med Europa.

“Den rumänska identiteten känner jag allt starkare med åren, då jag har ett större ansvar och en större patriotism. Jag skulle kortfattat säga att jag är ‘rumän i Europa’ och inte ‘europé i Rumänien’.” – (R-10).

Språkets, religionens och etnicitetens roll i rumänsk identitet

Språk

Språket ansågs vara av stor betydelse bland samtliga studenter. Det rumänska språket ansågs vara mycket viktig för den rumänska medvetenheten och identiteten och många gånger betonades kommunikationen som ett viktigt bindemedel. Studenterna utomlands hade blivit mer medvetna om betydelsen av det rumänska språket då dessa befunnit sig utomlands med annat språk, kultur och traditioner under en längre tid.

“Språket spelar en jätteviktig roll. Hade jag inte kunnat rumänska så hade det varit jättesvårt att klara sig där eller känna någon koppling. Det blir fel att åka dit [till Rumänien] och tala engelska. Svårt att kunna känna att man tillhör en kultur men inte

kan språket. Det är en viktig och stor del av en kultur, vad gör man ens utan språket.”

– (U-3)

Samtidigt var språket något som både påminde studenterna om deras rumänska identitet och förstärkte den. Språket skapade en känsla av tillhörighet för studenterna. U-1 menade att språket har en viktig roll då den definierar hur olika folkgrupper är. Den är starkt kopplat till landets historia vilket kan återfinnas i uttryck och ord. Hennes känsla av att vara rumän beskrevs vara starkare när hon talar det rumänska språket. Språket ansågs genomgående i intervjuerna vara en betydande faktor för att kunna kalla sig "rumän".

“Det är en av de grundläggande aspekterna av att vara rumän. Man kan inte förstå hur folk kommunicerar och tänker utan språket.” – (U-2)

Studenterna i Rumänien resonerade på liknande sätt. Språket sågs ha en betydande roll i den rumänska identitet, då språket kan användas för att dels kommunicera med varandra, dels för att förstå ett lands kultur och mentalitet. Även det faktum att Rumänien är det enda romanskspråkiga landet i Balkan, där språket har fler likheter med exempelvis italienska, franska och portugisiska än med sina grannländers språk, lyfts också fram:

“Den romanska, latinska familjen för oss närmare. Vi kan prata med våra ungerska grannar och inse att vi inte alls är lika men tala med en fransman så känner man direkt en liknelse.” – (R-9)

Det framgick även att andra språk kunde upplevas som ett hot mot den egna identiteten. Flera av studenterna i Rumänien uttryckte sig skeptiska till att fler utländska ord har börjar komma att ersätta rumänska ord. Detta sågs som mycket negativt då ett förlorat språk beskrevs även innebära en förlorad kultur och mentalitet.

“Språket är jätteviktigt. Tyvärr har det börjat tappas lite. Allt fler har börjat blanda engelska ord när man pratar vilket är synd för då ersätts och försvinner många rumänska ord. Det är definitivt ett hot mot vår identitet.” – (R-5)

Religion

Religionens betydelse för den rumänska identiteten var den aspekt där studenterna i båda grupperna hade mest skilda uppfattningar om. Samtliga studenter identifierade sig som ortodox-kristna tillhörande den rumänsk-ortodoxa kyrkan men vilken betydelse detta hade eller vad det innebar, fanns det olika uppfattningar om.

Bland studenterna utomlands identifierade sig de allra flesta som kristen-ortodoxa men inte som religiösa. Dessa menade att kyrkans handlingar som institution var orsaken till deras låga religiositet. För att inte förknippas med det valdes därför att ta avstånd från att kalla sig för religiös fastän tron i själva verket fortfarande fanns kvar och i vissa fall kunde vara relativt stark. Samtidigt ansågs religionen i sig inte vara något negativt utan snarare en del av den rumänska kulturen då den har starka influenser.

“Jag är kristen ortodox men inte religiös. Jag är kritisk till kyrkan som institution men har inget emot religionen i sig. Det kanske har en viss betydelse att vi är ortodoxa i själen och som nation eftersom kulturen och traditionerna har influenser av kristen ortodoxism. Men jag tror fortfarande man kan vara rumän om man har en annan religion.” – (U-1)

Religionen ansågs heller inte vara betydande för att någon ska kunna kalla sig för “rumän”. Trots starka influenser i kultur och tradition fanns det inget som direkt ansågs vara emot rumänsk identitet att tillhöra en annan trosuppfattning än den prevalenta.

Bland studenterna i Rumänien ansågs religionen i högre grad vara viktigare för rumäners identitetsuppfattning. Det rådde likt föregående grupp en stor misstro gentemot kyrkan som institution men religionen i sig ansågs trots allt vara betydande.

“Det är klart att [religionen] har en viktig roll, men kyrkan gör många fel. De går alltmer längre ifrån folket. Människor har tappat förtroendet för kyrkan på grund av prästerna som visade upp sina pengar och sina Mercedes medan vi levde nästan på existensminimum för bara några år sedan. Man känner av det, folk kommer bort från kyrkan och inte identifierar sig med dess värderingar. Tron finns kvar, men många tror inte längre på kyrkan som institution.” – (R-5)

Även inom gruppen rådde det skilda åsikter kring religionens betydelse då exempelvis R-6 menade att hon gillar religionen men inte kyrkan och beskrev inte den kristen ortodoxa tron som ett krav för att kunna ses som "rumän". Samtidigt menade R-7 att religionen spelar en betydande roll och ansåg till skillnad från föregående att det är för en person med en annan religion att kunna vara "rumän".

Samtidigt hävdade några att själva tron är betydligt viktigare att ha än att inte ha förtroende för kyrkan som institution. Att folk inte har förtroende för kyrkan ansågs inte ha någon betydelse för identiteten, så länge dessa hade tron kvar. Att vara "rumän" beskrevs, i första hand inte förknippas med att vara kristen ortodox av en del men det fanns studenter som hävdade att det är svårt att kunna kalla sig "rumän" om man inte är kristen ortodox då det finns starka influenser av denna i den rumänska kulturen och traditionerna.

Etnicitet

Etnicitetens betydelse för den rumänska identiteten var något som lyftes fram som mycket viktigt av hälften av denna urvalsgrupp. Den ena halvan menade mer att det geografiska område och omgivningen man växer upp i hade en större betydelse än själva etniciteten. Dessa sågs som faktorer som formar oss, och som har betydelse för vilka vi i slutändan kan kalla oss för och känner oss som.

"Jag känner inte riktigt att jag vill tillhöra ett visst folkslag. Men att jag föddes i Rumänien, att jag har familjen där och att jag har levt där gör mig till rumän." – (U-1)

Den andra halvan menade snarare att etniciteten spelar en större roll då denna ansågs vara oföränderlig. Etniciteten sågs som något man var född med och därav inte något som vem som helst bara kan bestämma sig för att bli.

"Etniciteten har en väldigt stor påverkan på identiteten. Det märker jag främst på mig själv. Eftersom ens föräldrar kommer därifrån och vuxit upp med en rumänsk kultur där så är man rumän. Detta styr ens identitet mer än vart man föds. Kultur och etnicitet hör ihop. Tänk om jag hade fötts i Frankrike av en slump, det hade inte gjort mig till fransk, jag har ju ändå rumänska rötter" – (U-3)

Svaren från studenterna som studerar i Rumänien är betydligt mer enhetliga. Här betonas av samtliga intervjupersoner att etniciteten är av högsta betydelse. Vid flera tillfällen jämfördes aspekten etnicitet till aspekten språk som argument för att det som inte går att förändra är det som ansågs mest betydelsefullt. Definitionen kring blodsband och ursprung var något som det lades främsta fokus på.

“Jag tror att språket är viktigast och vart du är född men samtidigt kan man ändå inte undgå ens ursprung, ens etnicitet som trots allt är oföränderligt.” – (R-6)

“Jag tror att etniciteten spelar en väldigt viktig roll här. Vi föds med den och den definierar vilka vi är. Det är ju det som finns i blodet.” – (R-7)

Vidare framhövdes medborgarskapets betydelse för att kunna kalla sig för "rumän". Studenterna i Rumänien var överens om att landet bör förbli en etniskt definierad stat då etniciteten har större betydelse.

“Etniciteten är viktigare än nationaliteten och medborgarskapet. Man kan aldrig ändra etniciteten, det vill säga var man kommer ifrån. Det är det man alltid är. Ursprunget och blodet kan man aldrig ändra. Men landet och medborgarskapet kan vi ändra.” – (R-10)

Landets historia framställdes som en anledning till att etniciteten lyfts fram som den viktigaste aspekten. Den starka rumänska identiteten ansågs vara grundad i de etniska konflikter som ägt rum genom historien och delar av landet tidigare befunnit sig under ockupation av främmande folkgrupper.

“För oss rumäner är etniciteten viktig. Vi har skapat oss en stark identitet av att vara rumän just på grund av att vi genom historien har haft områden som varit ockuperade av främmande folkgrupper, både under habsburgare och ottomaner. Så vi har ett behov av en stark etnisk identitet. Vi har en stark kultur i både den rumänska medvetenheten och identiteten!” – (R-5)

Analys

Rumänien eller Europa - rumän eller europé?

Genomgående under intervjuerna beskrev intervjupersonerna Rumänien som sitt "hem" och sitt "ursprung" oavsett om dessa befann sig i Rumänien eller utomlands. Dock framkom detta tydligare bland studenterna utomlands som beskrev en saknad av sitt hemland. Den nationella identiteten har utrymme att stärkas när man befinner sig utanför sitt "hem" eftersom man får anledning att fundera mer på det man saknar och som annars brukar tas för givet. Kulturen och traditionerna (eller avsaknaden av kontakten med dessa, om man är bortrest) är båda viktiga faktorer som bidrar till definitionen av vilka "vi" är när det kommer till identitet.

I diskussionerna kring rumänsk och europeisk identitet förhåller sig båda grupperna jämförelsevis lika vad gäller sin uppfattning kring sin identitet. Det framgår från samtliga studenter att deras rumänska identitet värderas högre än den europeiska. Bland studenterna utanför Rumänien lyfts även fördomar upp vilket även visar sig ha en direkt påverkan på både sin rumänska och europeiska identitet, den ena förstärks på bekostnad av den andra. Fördomar innebär att individer differentieras och exkluderas från gemenskapen. När individer upplever sig exkluderade från en grupp, förstärks deras band med andra grupper som de accepteras inom. Detta kan kopplas till både Petersons (2003) och Kinnvalls (2004) diskussioner kring identitet. Som Peterson (2003) menar, handlar frågan om identitet att besvara frågan "vem/vilka är jag/vi?" också utifrån frågan "vem/vilka är jag/vi inte?". När individer funnit svaret på dessa frågor och hittat fler som upplever detsamma, skapas grupper som ökar känslan av samhörighet. Ifall gruppen lyckats skapa en stark känsla av gemenskap kommer individer tillhörandes denna vara mer benägna att skydda den från yttre hot (Kinnvall, 2004).

Vid inträde i den Europeiska unionen skapas även ett behov av en överstatlig identitet. En identitet som går bortom sina nationsgränser och enas kring gemensamma faktorer som Europas befolkningar har gemensamt. Då detta är något mycket komplext och saknar en tydlig och exakt definition, hamnar det istället på en individuell nivå, dvs vad individen själv anser, och på en statlig nivå där nationalstatens intresse är i fokus. I Rumäniens fall ses gemenskapen med övriga Europa som mycket viktigt och positivt. Dels är det ett avståndstagande från den tidigare kommunistiska regimen och dels erbjuds nya möjligheter för såväl landet som medborgarna.

Detta framfördes tydligt genom samtliga intervjuer. Däremot betonades att EU inte bör inskränka på Rumäniens suveränitet och kultur. Globalismen sågs som en positiv utveckling, så länge den inte hotar nationens integritet och värderingar.

Den exakta definitionen av identitet är något som kan ändras beroende på det politiska styret. Young & Light (2001) beskriver i sin forskning kring identitetsuppfattning i postkommunistiska Östeuropa att dessa länder tidigare sett Ryssland och Öst som "vi" och västvärlden som "de andra". Idag är det tvärtemot, något som tydligt framkommer även i intervjuerna. Studenterna har också tydligt distanserat sig från de tidigare socialistiska idealen och såg Rumäniens närmande till Europa som en framgång och positiv utveckling. Det framgick också att en känsla av skam var direkt kopplat till landets kommunistiska historia, främst bland studenter utomlands. I förhållande till detta svarade en student i Rumänien att Europa, istället för att rikta fördomar och kritik för att landet är i ett sämre skick, snarare bör ha förståelse då detta inneburit att landet haft betydligt svårare perioder än andra europeiska länder i väst. Det framgår alltså en skillnad i hur studenter i och utanför Rumänien ser på detta. En möjlig förklaring skulle kunna vara att studenter utomlands haft mer kontakt med omvärlden och därför har mötts med fler fördomar än studenter i Rumänien.

De intervjuade studenterna lyfte i båda grupper fram att dessa i grunden kände sig mer som rumäner än européer. En intressant detalj är att några enstaka svarade först att de ser sig själva mer som européer, men fortsatte sedan med att betona att detta egentligen inte spelade någon roll då den rumänska tillhörigheten blir prevalent eftersom den etniska aspekten är oföränderligt. Ur intervjuerna framgår det att samtliga studenter oavsett grupp betonar vikten av sin härkomst och ursprung, vilken är kopplad direkt till den kulturella och etniska aspekten. Idén om att individen är knuten till sin nation och folk redan från födseln genom sin kultur och etnicitet, som Smith (2010) och Kohn (2005) lyfter fram, framgår också ur intervjuerna. Detta innebär i sin tur att individer förblir en del av nationen de föddes i oavsett vart dessa väljer att migrera i framtiden. Trots att studenterna utanför Rumänien generellt sett tenderade att ha en något mer öppen syn gällande sin nationella och europeiska identitet än den andra gruppen, möjligtvis på grund av deras mer omfattande kontakt med omvärlden, ansåg de fortfarande viktigast att minnas vart man ursprungligen kommer ifrån.

En positiv attityd gentemot EU och den europeiska integrationen framgår från samtliga intervjuer. Detta kan sättas i ett mer generellt sammanhang genom att jämföra med statistiken för hela landet som presenterats tidigare. Rumänerna hade en hög medvetenhet kring begreppet “europeisk medborgare” (94%) redan samma år som landet blev medlem i EU. På samma sätt ändrades skillnaden mellan andelen rumäner som identifierade sig enbart med nationen och de som på något sätt identifierade sig med Europa mellan åren 2010–2019 från 50%–37% till 30%–67%, vilket visar en markant skillnad. Som Andrén (2011) belyser kan detta vara ett resultat av den europeiska integrationen. Att allt fler kulturer och språk inkluderats i samarbetet kan påverka individers förhållningssätt gentemot andra kulturer (Ibidem). Individer kan därför börja sträva efter att framhäva de många likheter som finns mellan de europeiska kulturerna och på så sätt anamma en ny kollektiv, europeisk, identitet.

Viljan att ta del av gemenskapen kräver på ett eller annat sätt en större öppenhet och tolerans som går utanför de egna nationsgränserna. Intervjuerna med båda grupperna av studenter visar att dessa i stor utsträckning förhåller sig till idén om “European unity in diversity”, en form av europeisk identifikation som Kaelbles (2009:198f) undersöker i sin forskning. Många gånger förklarades att just Europas mångfald kunde vara den faktor som förenar oss inom Europa. Student U-3 menar att hennes rumänska identitet inneburit ett sätt för henne att bidra till Europas mångfald. Samtidigt som attityden gentemot Europa var övervägande positiv framkom det även att fördomar och andra exkluderande faktorer hade en betydande påverkan på studenternas identitetsuppfattning. Det var tryggare att identifiera sig som “rumän” då det var något man visste att man var, istället för “europé”, där man inte visste om man kunde passa in på samma sätt som hemma hos sig.

Språkets, religionens och etnicitetens roll i rumänsk identitet

Språk

Språket ansågs vara av mycket stor betydelse då det rumänska språket krävs för att kunna förstå kulturen, traditionerna, mentaliteten och inte minst människorna där. Det fungerar också som bindemedel för den nationella identiteten vilket framgår tydligt i intervjupersonernas svar. Känslan av samhörighet kring gemensamma aspekter för samman människor. Då samtliga respondenter svarade att det mer eller mindre inte går att “kalla sig för rumän” om man inte bemästrar det rumänska språket kan vi se hur individer inom gruppen distanserar sig från “de

andra” och på så sätt sätter sin prägel på vad en “rumän” egentligen är, men samtidigt stärker sin egen gemenskap vilket skapar en känsla av samhörighet. Detta är något som lyfts fram av både Fligstein (2008:127) och Hadler (2012:394) i deras forskning kring betydelsen av att skapa en känsla av tillhörighet inom den kollektiva identiteten.

Studenten R-5 beskrev att han uppfattade engelskans allt större inflytande i det rumänska språket som ett hot mot den rumänska identiteten, då allt fler engelska ord börjat användas i vardagsspråket. Detta kan kopplas till hur man skapar en identitet utifrån det man inte är eller tillhör (Peterson, 2003:35), och visar hur språket används för att differentiera sig och utesluta “de andra” från sin grupp (Dingley & Catterall, 2019:410).

Religion

Båda grupperna ansåg att religionen var den minst betydande aspekten vad gäller den rumänska identiteten. Det faktum att religionen hade en påverkan på rumänsk kultur och tradition togs också upp av båda grupper men skillnaden var studenterna i Rumänien ansåg i en betydligt högre grad att det var svårt att kunna kalla sig för rumän om man inte har samma religion. Gemensamt är också att ingen uttryckte någon större sympati gentemot kyrkan som institution, men studenterna i Rumänien tenderade att i något högre grad anse att religionen, som tro, var betydande för den rumänska identiteten.

Som presenterat i bakgrunden, visar statistiken att 81% av den rumänska befolkningen identifierade sig med den rumänsk-ortodoxa kyrkan år 2011 (Institutul Național de Statistică, 2011) vilket gör Rumänien till ett av Europas mest religiösa länder. I kontrast till statistiken svarade samtliga av intervjupersonerna att religionen spelar minst roll av alla aspekter och en absolut majoritet var även själva på olika sätt kritiska eller skeptiska till religionen. Förtroendet för kyrkan hade sjunkit från 62% år 2012 till 29% år 2017 bland studenter i Rumänien (Burean, 2019:29), vilket framgick tydligt genom alla intervjuer fastän en del valde att belysa skillnaden mellan kyrkan som institution och religionen.

Innebörden av den religiösa aspekten tycks vara av större eller mindre grad beroende på individuella preferenser och uppfattningar. En person kan värdera religionen högt, medan en annan tycker att den är mindre väsentlig i förhållande till exempelvis språket. Det framgår

samtidigt att religionen ändå har en betydande indirekt roll genom dess påverkan på den rumänska kulturen.

Etnicitet

Den andra aspekten som vi undersöker är etniciteten, som vid första anblick var något som intervjupersonerna inte hade reflekterat över så mycket. Allt längre in i intervjuerna blev det klart att etniciteten sågs som en självklarhet och att det var underförstått att den är av hög betydelse. En motivering för den betydelsen som samtliga respondenter gav är det faktum att etniciteten inte går att ändra eller manipulera och utgör således vilka vi själva är, att oavsett var man föds eller om man lär sig ett nytt språk så förblir man i grunden vem man etniskt är.

Dessa resonemang stämmer väl överens med både Smiths (2010) och Kohns (2005) teorier om etnisk och medborgerlig nationalism. Denna syn på etnisk nationalism matchar Kohns koncept av "österländsk nationalism", där kulturen och etniciteten väger tyngst när det kommer till vem man är. Detsamma gäller kring synen på individen som bunden till sin etnicitet och nation oavsett var i världen denne befinner sig i.

Trots att samtliga intervjupersoner värderade etniciteten högt, svarade hälften av studenterna utomlands att det geografiska området och omgivningen man växer upp i har större betydelse. En möjlig orsak till att svaren skildes åt mellan de två grupperna kan förklaras utifrån det faktum att de bor utanför respektive i Rumänien. Detta påverkar individens uppfattning gentemot EU då dessa har olika mycket kontakt med Europa och omvärlden och den uteslutande mentaliteten påverkas.

Bland studenterna i Rumänien lyftes även blodsband, kultur, traditioner och ursprung upp som väsentliga faktorer för ens identitet. Parallellt kan dras till Kohns (2005) diskussion gällande gemensamma symboler och erfarenheter som skapar emotioner och gemenskap hos människor. I intervjuerna upplevdes det vid flera tillfällen hos samtliga studenter i Rumänien att känslor väcktes under diskussionen, särskilt kring etniciteten.

Slutsatser

I ett Europa där historien lärt oss att konflikter mellan nationer inte bidrar till något gott för någon part, har det europeiska samarbetet fått mycket starkt gehör. När närvaron av diktaturer och krigets terror försvinner allt längre tillbaka i historien, tenderar vi glömma bort dess fasor och risken för att återigen falla i samma fällor blir allt större. När det europeiska samarbetet hotas av ett allt större missnöje och skepticism, många gånger som brist på gemensam identitet, krävs bredare förståelse kring nationell och europeisk identitet.

Denna studie undersöker några aspekter inom identitetsuppfattningen som ansågs vara av högsta betydelse. Rumänien är en av de nyaste medlemmarna i EU-familjen och har därför haft mindre tid på sig att anpassa sig jämfört med äldre medlemsstater, samtidigt som färre studier undersökt dess integrationsprocess. Landet har en unik historisk bakgrund som påverkar folkets uppfattning om sin identitet. Denna studie fokuserar på en grupp av rumänska studenter och försöker få fram en bild av deras nationella och europeiska identitetsuppfattningar genom personliga intervjuer.

Båda grupperna av studenter hade en stark nationell identitet fast av olika anledningar. En slutsats skulle kunna vara att den starka nationella identiteten bland studenterna i Rumänien kan förklaras av minskad kontakt med Europa medan den bland studenterna utomlands kan förklaras av fördomar, orättvis behandling och behovet att identifiera sig. Ökad kontakt med omvärlden leder därför ensamt inte till en automatiskt ökad europeisk identifikation, öppenhet eller tolerans.

En intressant aspekt var att trots att de flesta intervjupersonerna ansåg att etniciteten hade störst betydelse för den nationella identiteten, var detta inte något som framkom i början. Den medborgerliga synen var det som nämndes först men efter vidare reflektion framgick det att etniciteten uppfattades som en självklarhet. Detta syntes tydligast bland studenterna som studerar utomlands.

Trots att studenterna har haft olika uppfattningar vad gäller sin identitet så verkar ändå dessa grunda sig i en mer primordialistisk syn gällande detta. Samtidigt som de flesta tryckte specifikt på att det är upp till var och en vad man väljer att identifiera sig som, verkar det trots allt ändå

finnas en uppfattning om vad som kännetecknar den "sanna" rumänen. Språket anses vara av stor vikt då det är väsentligt att kunna kommunicera och förstå människorna där. Däremot lyfts etniciteten upp som den självklart viktigaste attributen då denna ansågs vara oföränderlig. I förhållande till etniciteten och språket, framställdes religionen som den minst relevanta aspekten för den rumänska identiteten.

Gemensamt grupperna emellan var att båda var öppna och positiva till EU samarbetet och globaliseringen, och alla såg sig själva som europeiska medborgare, men först som rumäner. Rumäniens suveränitet prioriteras högt samtidigt som det finns en stark vilja att samarbeta på EU nivå, vilket kan vara en svår balans att hålla. Fördomar lyftes upp som ett stort problem i samtliga intervjuer och skapade en känsla av att man inte tillhörde eller var "välkommen" i Europa.

Området kring nationell och europeisk identitet är mycket komplext och enighet saknas angående vad en europeisk identitet betyder. För att kunna förstå hur relationen och spänningen mellan dessa ser ut krävs att hänsyn tas till de aspekter som tillsammans bidrar till skapandet av dessa. Studien har tillfört förståelse kring en grupp rumänska studenters uppfattning kring nationell och europeisk identitet för att förklara hur denna kan påverka den europeiska integrationen, något som är väsentligt i strävan efter ett fungerande europeiskt samarbete med en stark känsla av samhörighet. I denna studie har fokus lagts på aspekterna språk, etnicitet och religion inom den nationella identiteten, då dessa varit tillräckliga för att kunna besvara arbetets frågeställningar inom studiens ram. Utrymme lämnas för framtida forskning att beröra ämnet mer ingående, samt att i mer detalj undersöka hur enskilda individers identitetsuppfattning kan påverka den europeiska integrationsprocessen.

Referenslista

Anderson, Benedict. (1991). *Imagined communities - Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.

Andrén, Mats. (2011). "Det som är gemensamt: talet om europeisk identitet", i Alvestam, C., Naurin, D., Jännebring, B (Red.) *I Europamissionens tjänst: Vänbok till Rutger Lindahl* (s. 43–51). Göteborg: University of Gothenburg. ISBN: 91-89608-32-1

Bădescu, Gabriel. (2004). "Romanian labor migration and citizenship" in D. Pop (Red.) *New Patterns of labor migration in Central and Eastern Europe* (s. 8–18). Cluj Napoca: Amm Press.

Bloom, W. (1990). *Personal Identity, National Identity and International Relations*. New York: Cambridge University Press.

Burean, T. (2019). Democrats on the Streets. "Drivers of Student Protest Participation in Romania". *Partecipazione e conflitto*, 12(1), s. 22–42.
<https://doi.org/10.1285/i20356609v12i1p22>

Ciaglia, S., Fuest, C., & Heinemann, F. (2018). "What a feeling?! How to promote 'European Identity'". *European Network for Economic and Fiscal Policy Research*, 8-65. https://www.ifo.de/DocDL/EconPol_Policy_Report_9_2018_European_Identity.pdf

De Vaus, D. A. (Ed.). (2002). *Social surveys in Social Research*. SAGE.

Dingley, J., & Catterall, P. (2020). "Language, religion and ethno-national identity: the role of knowledge, culture and communication". *Ethnic and Racial Studies*, 43(2), s. 410–429.
<https://doi.org/10.1080/01419870.2019.1587309>

Dragoman, D. (2006). "Equality, trust, and tolerance: how sense of equality affects social tolerance in Romania". *Studia Politica*, 6(2), s. 405–466

Dragoman, D. (2008). "National identity and Europeanization in post-communist Romania. The meaning of citizenship in Sibiu: European Capital of Culture 2007". *Communist and Post-Communist Studies*, 41(1), s. 63–78. <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2007.12.004>

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.). Norstedts juridik.

Eurobarometer (2008). *European Union Citizenship*. Hungary: The Gallup Organization. Tillgänglig:

<https://ec.europa.eu/COMMFronOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/FLASH/surveyKy/543>

Eurobarometer, (2010) European Commission. Tillgänglig:

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/41/groupKy/206>

Eurobarometer, (2019a) European Commission. Tillgänglig:

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/41/groupKy/206>

Eurobarometer. (2019b). *Europeans in 2019*. European Commission. Tillgänglig:

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2225>

Europeiska unionen (2016), *Fortsatt utvidgning*. Hämtad 2019-11-10, från:

https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2000-2009_sv

Eurostat (2020). *EU citizens living in another Member State- statistical overview*. Hämtad

2020-08-01 från https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_citizens_living_in_another_Member_State_-_statistical_overview

Fligstein, Neil (2008) *Euroclash: The EU, European Identity, and the Future of Europe*.

Oxford: Oxford University press

Gilje, N & Grimen, Harald. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. (3. uppl.).

Daidalos.

Greenfeld, Liah & Eastwood, Jonathan. (2009). "National Identity", in Boix, C & Stokes, S.C (Ed.), *The Oxford handbook of comparative politics*. Oxford University Press.

Hadler, Markus, Tsutsui, Kiyoteru & Chin, Lynn G. (2012) "Conflicting and Reinforcing Identities in Expanding Europe: Individual- and Country-Level Factors Shaping National and European Identities, 1995–2003", *Sociological Forum*, Vol. 27(2), s. 392–418.

Harmsen, Robert och Wilson, T.M. (2000). "Introduction: Approaches to Europeanization". *Yearbook of European Studies*. Vol 14. s. 13–26.

Hope, C. (2013). "Romanians at risk of attacks, warns envoy". *The Telegraph*. Hämtad 2020-05-24, <https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/law-and-order/9886247/Romanians-at-risk-of-attacks-warns-envoy.html>

- Institutul Național de Statistică. (2011). *Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune*. Tillgänglig: <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011) *Kvalitativa metoder: Från vetenskapsteori till praktik*. Studentlitteratur.
- Kaelble, Hartmut. (2009) “Identification with Europe and politicization of the EU since the 1980s”, in J. Checkel & P. J. Katzenstein (Ed.), *European Identity* (s. 193–212). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kinnvall, C. (2004). “Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security”. *Political Psychology*, 25(5), s. 741–767.
- Kohn, H. (2005). *The Idea of Nationalism – A study in its origins and background*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Light, Duncan. (2000). “An unwanted past: Contemporary tourism and the heritage of communism in Romania”. *International Journal of Heritage Studies*, Vol. 6:2, ss. 145-160
- Martin, B, G. (2006). *A New Order for European Culture: The German-Italian Axis and the Reordering of International Cultural Exchange, 1936-1943*. Dissertation: Columbia University.
- Petersson, B. & Robertson, A. (red.). (2003). *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber.
- Popescu, I. (2012). “Dutch party launches race-hate website against Romanian immigrants”. *Romania Insider*. Hämtad 2020-05-24, <https://www.romania-insider.com/dutch-party-launches-race-hate-website-against-romanian-immigrants>
- Sanders, David. Bellucci, Paolo. Tóka, Gábor & Torcal, Mariano (Eds.). (2012). *The Europeanization of National Politics? – Citizenship and Support in a Post-Enlargement Union*. Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199602346.001.0001
- Schifirneț, Constantin. (2009). “Identitatea românească în contextul modernității tendențiale”. *Revista Română de Sociologie*. (5–6), s. 461–480.
- Smith, Anthony D. (2010). *Nationalism*. Cambridge: Polity Press.
- Vetenskapsrådet. (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab. Hämtad 2020-02-20 från https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Wodak, R., & Boukala, S. (2015). "European identities and the revival of nationalism in the European Union: A discourse historical approach". *Journal of Language and Politics*, 14(1), s. 87–109.

Worldometer. (2020a). *Romania Population*. Hämtad 2020-07-20 från <https://www.worldometers.info/world-population/romania-population/>

Worldometer. (2020b). *Bulgaria Population*. Hämtad 2020-07-20 från <https://www.worldometers.info/world-population/bulgaria-population/>

Young, Craig & Light, Duncan. (2001). "Place, national identity and post-socialist transformations: an introduction". *Political Geography*, 20(8), s. 941–955.
DOI:10.1016/S0962-6298(01)00039-7

Bilaga 1 - Intervjuer

U-1	23 år	Nederländerna	Kvinna	Skype, 14-12-2019; 1h, 50 min
U-2	23 år	Estland	Kvinna	Skype, 17-12-2019; 1h, 25 min
U-3	31 år	Sverige	Kvinna	Skype, 18-12-2019; 48 min
U-4	29 år	Sverige	Kvinna	Personligt möte, 20-12-2019; 51 min
R-5	23 år	Rumänien	Man	Skype, 18-12-2019; 50 min
R-6	25 år	Rumänien	Kvinna	Skype, 26-12-2019; 1h, 39 min
R-7	21 år	Rumänien	Kvinna	Skype, 28-12-2019; 1h, 40 min
R-8	38 år	Rumänien	Man	Telefon, 11-01-2020; 1h, 48 min
R-9	22 år	Rumänien	Man	Telefon, 11-01-2020; 1h, 49 min
R-10	24 år	Rumänien	Kvinna	Skype, 12-01-2020; 1h, 16 min

Bilaga 2 - Informationsbrev till intervjupersonerna

Svenska:

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie, med titeln; Ett Europa för alla? - En intervjustudie kring rumänska studenters nationella och europeiska identitetsuppfattning.

Jag heter Robert Dumitrescu och studerar Europaprogrammet med inriktning på Sociologi vid Göteborgs Universitet. Jag håller i nuläget på att skriva min kandidatuppsats i Europakunskap som handlar om rumänska studenters nationella och europeiska identitetsuppfattning. Jag söker därför ett antal rumänska studenter på universitet som antingen studerar i Rumänien eller utomlands. Kravet är endast att studenterna är födda i Rumänien och bott där i större delen av sitt liv.

Studiens syfte är att undersöka vilken syn rumänska studenter har gällande sin egen nationella (rumänska) och europeiska identitet och vilka möjliga orsaker som kan ligga bakom detta.

Deltagandet i studien innebär att en intervju kommer att genomföras via telefon/ Skype eller genom ett personligt möte. Intervjun beräknas ta omkring 30 minuter. Hela intervjun kommer att spelas in på band. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att avidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i sekretessreglerna på Göteborgs Universitet. Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas.

Den information som Du lämnar kommer att behandlas säkert och förvaras inlåst så att ingen obehörig kommer att få ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen individ kan identifieras. Resultatet kommer att presenteras i form av ett examensarbete. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att finnas i en databas vid Göteborgs Universitet. Inspelningarna och den utskrivna texten kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt.

Om du accepterar att medverka i studien kommer du att kontaktas per telefon för att bestämma en tid för sammanträffande och genomförande av intervjun.

Hälsningar,

Robert Dumitrescu

robert.dumitrescu97@gmail.com

Göteborgs Universitet

+46 762496788

Handledare: Lisbeth Aggestam

lisbeth.aggstam@gu.se

Statsvetenskapliga institutionen

Centrum för Europastudier (CES)

Rumänška:

Scrisoare de informare pentru participare la studiu cu titlul ”O Europă pentru toți? - Un studiu privind opinia studenților români asupra identității naționale și a celei europene.”

Mă numesc Robert Dumitrescu și sunt student în ultimul an la Universitatea din Göteborg, Suedia, la programul european cu specializare sociologie. Teza de licență la care lucrez își propune să analizeze viziunea studenților români asupra identității naționale și a celei europene. Pentru acest studiu doresc să intru în legătură cu studenți români (născuți în România și care au locuit acolo cea mai mare parte a vieții lor), care studiază momentan în țară sau în afara țării.

Obiectivul studiului este de a analiza opinia studenților români despre identitatea națională și europeană precum și a înțelege factorii ce determină această opinie.

Participarea la acest studiu va fi sub forma unui interviu ce se poate face personal, prin telefon sau Skype. Interviul va dura circa 30 de minute și va fi înregistrat în totalitate. Interviurile vor fi confidențiale iar participarea este benevolă, participanții putând încheia interviul în orice moment.

Informațiile din aceste interviuri vor fi păstrate în condiții de siguranță astfel încât nici o persoană neautorizată să nu le poată accesa. Rezultatele vor fi raportate astfel încât să nu poată fi identificată nici o persoană, păstrându-se astfel anonimitatea participanților la interviu. Când proiectul de licență va fi finalizat și aprobat, va fi depus într-o bază de date de la Universitatea din Göteborg. Înregistrările și textul tipărit vor fi distruse odată cu aprobarea tezei.

Dacă accepți să participi la acest studiu vei fi contactat de către mine la telefon pentru a stabili, de comun acord, data și ora interviului.

Cu mulțumiri anticipate,

Robert Dumitrescu
robert.dumitrescu97@gmail.com
University of Gothenburg
+46 762496788

Coordonator: Lisbeth Aggestam
lisbeth.agggestam@gu.se
Institutul de Științe Politice
Centre for European Studies (CES)

Bilaga 3 - Intervjuguide

Svenska:

Inledande frågor

- Hur gammal är du?
- Vart någonstans från Rumänien kommer du ifrån?
- Vart bor du nu?
- Vad studerar du för något?
- Hur länge har du studerat och hur långt kvar har du på dina studier?

Rumänsk identitet

- Vad är det första du tänker på när du hör Rumänien och rumän? Vad associerar du med Rumänien och att vara rumän?
- Vad har du personligen för förhoppningar gällande Rumäniens framtid?

Europeisk identitet

- Vad är det första du tänker på när du hör Europa och europé? Vad associerar du med Europa och europé?
- Om du studerar utomlands: När du funderar på nu när du studerar utomlands. Hur känner du att det påverkat din identitet?
- Om du studerar utomlands: Känner du starkare nationell tillhörighet än när du befann dig i Rumänien? På vilket sätt? Varför/ på vilket sätt?
- Skulle du identifiera dig själv som mer rumän eller europé? Varför?
- Vilket förtroende har du för europeiska institutioner och europeiska politiker?
- Vad har du personligen för förhoppningar gällande Europas framtid?

Språk

- Vilken roll tror du språket spelar när det kommer till rumänsk medvetenhet och identitet?

Religion

- Vilken roll tror du religionen spelar när det kommer till den rumänska identitet?

Etnicitet

- Vilken roll tror du att ens etnicitet spelar när det kommer till rumänsk identitet?

Rumänska:

Introducere

- Câți ani ai?
- De unde din România ești?
- Unde locuiești acum?
- Ce studiezi?
- Cât timp ai studiat și cât timp mai ai până termini studiile?

Identitatea românească

- Când auzi cuvintele “România” și “român”, care îți e primul gând? Cu ce asociezi România și a fi român?
- Personal, ce speranțe ai pentru viitorul României?

Identitatea europeană

- Când auzi cuvintele “Europa” și “european”, care îți este primul gând? Cu ce asociezi Europa și a fi european?
- Dacă studiezi în afara României; Când te gândești la acum când studiezi în afara României, cum ți se pare că ți-a afectat identitatea?
- Dacă studiezi în afara României: Simți o legătură mai puternică cu România decât atunci când locuiai acolo? În ce fel?
- Cu ce te identificezi mai curând, cu a fi român sau european? De ce?
- Câtă încredere ai în instituțiile europene și în politicienii europeni?
- Personal, ce speranțe ai pentru viitorul Europei?

Limba

- Ce importanță crezi tu că are limba pentru conștiința și identitatea națională românească?

Religia

- Crezi că religia are un rol important pentru identitatea românească?

Etnicitatea

- Ce rol crezi ca are etnicitatea pentru identitatea românească?